

REGIONALNA KONFERENCIJA

IMAJU LI ROMKINJE PRAVO NA SIGURAN ŽIVOT

Sarajevo, 15-17.10.2014.

Dr Snežana Pantić – Aksentijević
Ministarstvo zdravlja Republike Srbije

Političko – pravne pretpostavke

Porodično nasilje

Nasilje nad
muškarcima

Nasilje nad
decom

Nasilje nad
starima

Nasilje nad
ženama

Društvena i statistička realnost

Nasilje nad ženama

Porodičnoo nasilje

Nasilje nad
muškarcima

Nasilje nad
decom

Nasilje nad
starijima

Statistički podaci – WHO

- ▶ Ukupno 35% žena širom sveta doživelo je nasilje od strane intimnog partnera ili seksualno nasilje od strane druge osobe u toku svog života.
- ▶ 30% žena koje su bile u vezi tvrde da su doživjele neki oblik fizičkog ili seksualnog nasilja od strane svog partnera.
- ▶ Globalno, čak 38% ubistava žena su počinili intimni partneri.
- ▶ Gotovo tri od četiri žrtve porodičog nasilja su žene – 73%. (US Bureau of Justice, 2005. godine)
- ▶ Evidentirano je više od 22 miliona silovanih žena u SAD.
- ▶ 18,3% žena u SAD su preživele silovanje ili pokušaja silovanja.

Nasilje nad ženama

- ▶ ubistva
- ▶ silovanje i seksualno nasilje
- ▶ fizičko nasilje – premlaćivanje, udarci, ranjavanje
- ▶ psihičko i emocionalno zlostavljanje – uvrede, pretnje
- ▶ prisilna sterilizacija
- ▶ sakaćenje ženskih polnih organa
- ▶ seksualno roblje, trgovina ženama
- ▶ prisilna i rana venčanja
- ▶ prisilni pobačaji i prisilna sterilizacija
- ▶ seksualno uznemiravanje
 - počinjeno od strane muškaraca
 - rodno uvjetovano nasilje
 - manifestacija povijesno nejednakog odnosa moći između muškaraca i žena
 - **STRUKTURALNO NASILJE**

Nasilje nad ženama

- ▶ teška kršenja osnovnih ljudskih prava
 - pravo na život
 - pravo na privatnost
 - pravo na fizički i psihički integritet
 - zabrana mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja
 - pravo na slobodu
 - pravo na seksualnu slobodu i izbor
 - pravo na vlasništvo
 - pravo na obrazovanje
 - jednakost žena i muškaraca
 - zabrana diskriminacije
- ▶ najrasprostranjenija sistemska povreda ljudskih prava

Međunarodni instrumenti

- ▶ UN Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije nad ženama iz 1979. (CEDAW), 1992 (19. Komitet UN ...)
- ▶ UN Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama iz 1993.
- ▶ Inter-američka Konvencija za sprečavanje, kažnjavanje i iskorenjivanje nasilja nad ženama iz 1994.

Potpisi i ratifikacije

- ▶ Konvencija SE o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Srbija potpisala 2012. godine)
- ▶ Rezolucija Evropskog parlamenta o eliminaciji i prevenciji svih oblika nasilja nad ženama i devojkama od 6. februara 2013.
 - poziva EK da predloži direktivu
 - poziva EU i države članice da ratificiraju Konvenciju VE

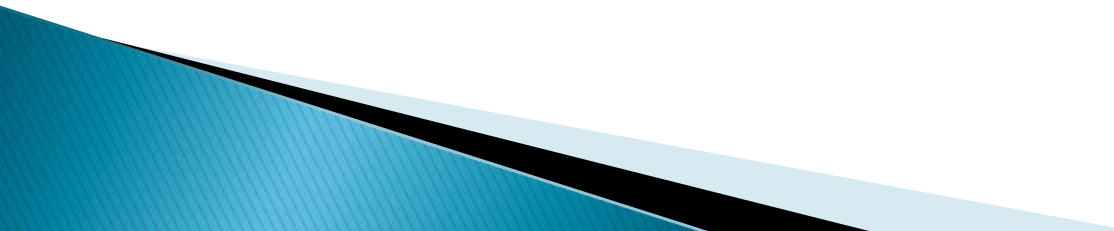
Nastanak

- ▶ Savet Evrope – inicijative za zaštitu žena od nasilja od '90tih
- ▶ SE Preporuka Rec(2002)5 Odbora ministara državama članicama o zaštiti žena od nasilja
- ▶ 2006–2008 širom Evrope kampanja za borbu protiv nasilja nad ženama
 - široko rasprostranjeno u svim državama Savetaa Evrope
 - različiti standardi, neujednačenost
 - potreba za harmoniziranim pravnim standardima
- ▶ **Ženska parlamentarna mreža**
- ▶ niz rezolucija i preporuka
- ▶ 2008 radna grupa CAHVIO – nacrt Konvencije

Istanbulska konvencija

- ▶ Prvi pravno obavezujući instrument u Evropi u području nasilja nad ženama i porodičnog nasilja
- ▶ Najdalekosežniji međunarodni ugovor
www.coe.int/conventionviolence
- ▶ usvojena 7. IV. 2011, potpisi od 11. V. 2011. sednica OM u Istanbulu
- ▶ stupanje na snagu nakon 10 ratifikacija
[Potpisi i ratifikacije](#)
- ▶ Srbija potpisala 2013. godine

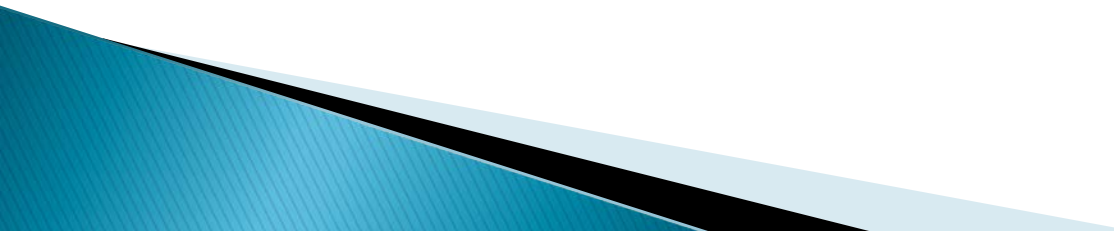
Konvencija

- ▶ međunarodni ugovor
 - ▶ pravno obavezujuća
 - ▶ sveobuhvatan pravni okvir za borbu protiv nasilja nad ženama
 - ▶ svi oblici nasilja nad ženama
 - ▶ u vreme mira i oružanih sukoba
 - ▶ pozitivno pravne obveze
 - ▶ nadzorni mehanizam
-

Preambula

- ▶ prepoznajući da je nasilje nad ženama manifestacija **istorijski nejednakih odnosa moći** između žena i muškaraca, koji su doveli do **dominacije** nad ženama i **diskriminacije žena od strane muškaraca** i do sprečavanja punog napretka žena (UN specijalni izvjestitelj o nasilju nad ženama)
- ▶ prepoznajući **strukturalnu prirodu nasilja** nad ženama kao **rodno utemeljenog nasilja**, kao i da je nasilje nad ženama jedan od ključnih socijalnih mehanizama kojim se žena prisilno stavlja u **podređeni položaj** u odnosu na muškarce;
- ▶ prepoznajući, s velikom zabrinutošću, da su žene i devojčice često izložene **teškim oblicima nasilja** kao što su nasilje u porodici, seksualno uznemiravanje, silovanje, prisilni brak, zločini počinjeni u ime takozvane "časti" i sakaćenje ženskih polnih organa, koji predstavljaju tešku povredu ljudskih prava žena i devojčica i glavnu prepreku postizanju ravnopravnosti žena i muškaraca;

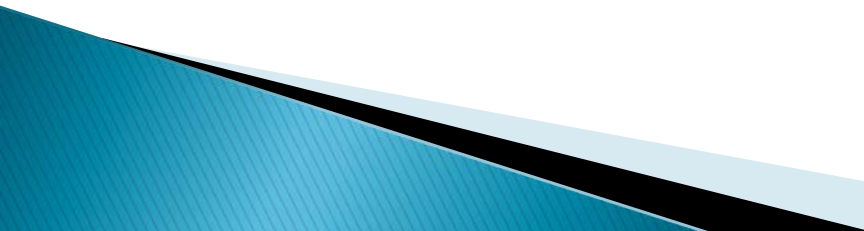
Preambula

- ▶ prepoznajući stalna kršenja ljudskih prava tokom oružanih sukoba koja pogađaju civilno stanovništvo, posebno žene u obliku široko rasprostranjenog ili **systemske silovanja i seksualnog nasilja** kao i mogućnost porasta rodno zasnovanog nasilja u toku i posle sukoba;
 - ▶ prepoznajući da su žene i devojčice izložene **većem riziku** rodno utemeljenog nasilja nego muškarci;
 - ▶ prepoznajući da nasilje u porodici **nesrazmerno** pogađa žene, kao i da muškarci takođe mogu biti žrtve nasilja u porodici;
-

Svrha

- a. zaštititi žene od svih oblika nasilja i sprečiti, eliminisati i ukloniti nasilje nad ženama i nasilje u porodici;
 - b. pridoneti suzbijanju svih oblika diskriminacije žena i promovisati punu ravnopravnost žena i muškaraca, uključujući i osnaživanje žena;
 - c. izraditi sveobuhvatni okvir, politike i mere za zaštitu i pomoć svim žrtvama nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - d. promovisati međunarodnu saradnju radi suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u porodici;
 - e. pružiti potporu i pomoć organizacijama i telima nadležnim za sprovođenje zakona suradnjom radi usvajanja sveobuhvatnog pristupa suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
-

Definicije

- a. “**nasilje nad ženama**” smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva dela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posledicu ili će verovatno imati za posledicu telesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući pretnje takvim delima, prisilu ili namerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu;
 - b. “**nasilje u porodici**” označava sva dela telesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u porodici ili domaćinstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, nezavisno o tome imaju li počinitelj/teljka i žrtva ili su imali isto prebivalište;
 - c. “**rod**” označava društveno oblikovane uloge, ponašanja, aktivnosti i osobine koje određeno društvo smatra pogodnim za žene i muškarce;
 - d. “**rodno utemeljeno nasilje nad ženama**” označava nasilje usmereno na ženu zbog toga što je žena ili koje nesrazmerno pogađa žene;
 - f. “**žene**” uključuje i devojčice mlađe od 18 godina.
-

4 područja djelovanja Konvencije

1. Prevencija
2. Zaštita i potpora
3. Kazneni progon
 - kaznena djela
 - uspešna istraga
4. Nadzor

Republika Srbija:

Akcioni plan za sprovođenje Nacionalne strategije za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima, za period 2014 – 2015. godine

POSEBAN PROTOKOL MINISTARSTVA ZDRAVLJA REPUBLIKE SRBIJE ZA ZAŠTITU I POSTUPANJE SA ŽENAMA KOJE SU IZLOŽENE NASILJU

Насиље над женама је препознато и санкционисано у постојећем законодавству Републике Србије, и то су:

- Кривични законик Републике Србије (члан 194)
- Породични законик Републике Србије (члан 197)

Такође, неколико веома важних националних докумената је усвојено недавно, а који, између осталог, обухватају и проблематику насиља над женама. То су:

- Закон о равноправности полова (2009. године)
- Закон о забрани дискриминације (2009. година)
- Национална стратегија за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности (2008)

- Poseban protokol Ministarstva zdravlja Republike Srbije za zaštitu i postupanje sa ženama koje su bole izložene nasilju (2011. godina)
- Poseban protokol MUP Vlade R. Srbije, 2013. godine
- Poseban protokol za pravosudje uslučajevima nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima (2013. godina)
- Pravilnik o protokolu postupanja i odgovoru na nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje Ministarstva prosvete (2010. godina)
- Potpisivanje Opšteg protokola

- ▶ Stvoreni su uslovi za početak procesa formiranja mehanizama za koordinaciju rada službi, organa, institucija i organizacija na lokalnom nivou koji treba da budu uspostavljeni u svim lokalnim samoupravama i treba da budu ključni za integrisani odgovor na nasilje

- ▶ Zdravstveni radnici u Srbiji u primarnoj zdravstvenoj zaštiti edukovani su za primenu Posebnog protokola Ministarstva zdravlja Republike Srbije za zaštitu i postupanje sa ženama koje su izložene nasilju (2010.). Edukaciju je, uz podršku Ministarstva zdravlja, sproveo Centar za promociju zdravlja žena, Beograd:
- ▶ Održana su dva, dvodnevna, treninga za zdravstvene radnike iz 21. doma zdravlja iz Beograda i 10 gradova Srbije (2011.) pod nazivom: OTKRIJ, ZABELEZI, PRIJAVI: razvoj kapaciteta primarne zdravstvene zaštite za zaštitu i postupanje sa ženama koje su izložene rodno udlovljenom nasilju.
- ▶ Održan je Okrugli sto sa predstavnicima Uprava 25 domova zdravlja sa temom realizacije primene Posebnog protokola Ministarstva zdravlja na kojem je uzelo učešća 79 učesnika (2010.
- ▶ Održana su tri trodnevna ToT treninga za predstavnike domova zdravlja u skladu sa potpisanim sporazumima i po akreditovanom programu kontinuirane edukacije za zdravstvene radnike (2010.) pod nazivom: Primena, u zdravstvenim ustanovama, Posebnog protokola za zaštitu i postupanje sa ženama izloženim rodno uslovljenom nasilju.
- ▶ 982 zdravstvena radnika/ce obučeno za postupanje sa žrtvama rodno uslovljenog nasilja (547 osnovni nivo znanja/veština i 183 napredni nivo znanja i veština)

- ▶ Sa žrtvama rodno uslovljenog nasilja (547 osnovni nivo znanja/veština i 183 napredni nivo znanja i veština)
- ▶ Organizovano i izvedeno 38 treninga za zdravstvene radnike/ce (26 osnovnih i 12 naprednih), 2002.–2009. god.
- ▶ 720 zdravstvenih radnika/ca obučeno za postupanje sa žrtvama rodno uslovljenog nasilja (547 osnovni nivo znanja/veština i 183 napredni nivo znanja i veština)
- ▶ 3 TOT treninga o ženskom zdravlju za članice 12 ženskih grupa iz cele Srbije (2000.)
- ▶ 42 aktivistkinje su stekle znanja i veštine za vodjenje javnih tribina i radionica o ženskom zdravlju (2000.)

- ▶ Pilotiranje Obrasca za dokumentovanje rodno uslovljenog nasilja u 12 Domova zdravlja u Srbiji (2002.)
- ▶ Izrada Predloga modela intevencija za žrtve rodno uslovljenog nasilja. Oba dokumenta su rađena u saradnji i procenjivana od strane stručnjaka (Institut zasudsku medicinu, Medicinskog fakulteta, Beograd i 12 Domova zdravlja)– 2003.
- ▶ Model dobre prakse implementiran u 12 Domova zdravlja (rutinski skrining, dokumentovanje, intervencije, multi sektorska saradnja)
- ▶ Osnovani su timovi za otkrivanje i dokumentovanje rodno uslovljenog nasilja u 12 Domova zdravlja na teritoriji Republike Srbije (183 članice/a) – 2006.
- ▶ 1997 Obrazaca za dokumentovanje nasilja popunjeno je i analizirano – 2006.

- ▶ Održano 144 redovnih sastanaka sa osobljem 12 Domova zdravlja i predstavnika/ca institucija lokalne zajednice (centri za socijalni rad, policija, opština) – 2006/2007
- ▶ Zdravstveni radnici u Srbiji, u okviru kontinuirane medicinske edukacije imaju mogućnost da budu edukovani i u vezi identifikacije zrtve, ukoliko zajednicki procenjujemo (kao sto smo i ranije cinili u slucaju Opsteg protokola) da nam je ova tema od znacaja.

Republika Srbija:

AP za sprovođenje Nacionalne strategije za sprečavanje i suzbijanje nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima, za period 2014 – 2015. godine

Zahvaljujem na pažnji!

snezana.pantic@zdravlje.gov.rs

